

Els canvis del paisatge andorrà

El paisatge és molt més que una vista agradable o una foto maca, és un element que resumeix el que ha passat en el territori i la qualitat de vida dels éssers que hi habiten. Podríem definir el paisatge com una part del territori tal i com la percebem (veiem, escoltem, sentim...) i que és fruit de l'acció de factors naturals i/o humans interrelacionats. És important destacar d'aquesta definició que el paisatge no només està format per elements naturals, sinó també per elements artificials o humans dins de l'entorn.

Els paisatges andorrans estan formats per elements biòtics, com les plantes i animals, i elements abiòtics, el relleu o els fenòmens meteorològics. Dins dels factors biòtics ens trobem nosaltres, el humans, i totes aquelles modificacions que hem produït al paisatge com carreteres, edificis o d'altres infraestructures. Tots aquests elements formen el característic paisatge andorrà, format per paisatges d'alta muntanya, rurals i nuclis urbans integrats al seu entorn. Durant l'any 2011 el Govern d'Andorra va aprovar la Estratègia nacional del paisatge, dins del Conveni Europeu del Paisatge, per conservar aquests paisatges, revalorar el rural i atraure un turisme que apreciï aquests aspectes. És de gran importància conservar elements típics del paisatge andorrà com les construccions de pedra seca (Imatge 1) per conservar la nostra identitat com a País.

Imatge 1. Orri de pedra seca a la Vall del Madriu.

Durant l'últim segle el paisatge andorrà a evolucionat molt en certes zones, fet relacionat amb el canvi de mode de vida d'una societat basada en el treball de la terra a una societat on el turisme té un pes fonamental.

A continuació, us presentem una sèrie de fotografies de paisatges andorrans de fa uns 80 anys i els mateixos paisatges actualment. En aquestes imatges podem veure l'efecte del canvi socioeconòmic d'Andorra sobre el paisatge i quines zones han estat més modificades.

Escaldes-Engordany 1940

Escaldes-Engordany 2020

Andorra la Vella 1940

Andorra la Vella 2020

Escaldes-Engordany

S'observa un gran canvi del paisatge. Ha augmentat la zona urbanitzada i descendit les hortes i conreus, l'extensió de l'actual poble d'Escaldes abans estava constituïda principalment per camps de conreus. S'aprecia un increment de la massa forestal com a causa del descens de l'activitat agrícola i un increment d'infraestructures com carreteres. Aquests canvis estan relacionats amb el canvi de model socioeconòmic, del domini de les activitats agropecuàries a una predominança del sector terciari (turisme, comerç, serveis...).

Andorra la Vella

A Andorra la Vella podem veure canvis similars als observats a les imatges d'Escaldes-Engordany. Ha augmentat sobre manera la urbanització de la zona i també s'aprecia un increment de la massa forestal en les zones circumdants del poble. En la imatge dels anys 1940 podem observar la mida d'Andorra la Vella i el creixement que ha tingut la vila, en aquesta imatge veiem el que ara coneixem com el nucli antic d'Andorra la Vella, amb la Casa de la Vall i l'església de Sant Esteve com a edificis simbòlics i que encara conservem.

Arinsal 1940

Arinsal 2020

El Tarter 1940

El Tarter 2020

Arinsal

Arinsal és un dels nuclis que més han canviat en els últims anys a causa del creixement del sector turístic de neu i la pèrdua de l'activitat agropecuària. Encara que a la fotografia no s'aprecia molt el canvi que ha patit el poble, la zona urbanitzada d'Arinsal ha crescut molt, així com la massa forestal dels voltants del poble i tot això juntament amb la pèrdua de cultius i pastures. A la imatge podem observar com han canviat els habitatges i infraestructures d'aquests pobles i l'impacte que ha tingut l'esquí com activitat econòmica principal en aquestes zones de muntanya, s'aprecia una part del telecabina d'Arinsal a la part dreta de la fotografia passant el pont.

El Tarter

Al Tarter veiem canvis similars als esmentats a les imatges d'Arinsal. Observem un increment de l'edificació i pèrdua d'hortes i cultius, a més de l'increment de vegetació forestal i matollars. Actualment aquests pobles han tingut un gran increment de població i l'aparició de noves infraestructures relacionades amb el turisme (carreteres, contenidors de reciclatge, pistes d'esquí...). Observem que tot i observar el creixement d'edificacions, s'intenta que aquests nous edificis estiguin integrats en el nou paisatge andorrà amb construccions basades en fusta i pedra.

Vall d'Incles 1940

Vall d'Incles 2020

Llac de Pessons 1940

Llac de Pessons 2020

Vall d'Incles

En aquesta zona s'observen molt pocs canvis, veiem que ara tenim una petita carretera asfaltada on abans hi havia un camí de terra, però a banda d'això la vall es conserva pràcticament intacta. El que sí que ha canviat són els usos del sòl. La pèrdua de l'activitat agropecuària de les bordes ha transformat aquestes edificacions majorment en residències o segones residències i, encara que, actualment es continuen utilitzant les pastures de la vall per alimentar bestiar, aquesta zona és un punt d'atracció pel turisme de muntanya on poder gaudir de la natura i el paisatge clàssic d'Andorra.

Llac de Pessons

En aquesta imatge observem com en aquesta zona el paisatge s'ha mantingut invariable. A causa de l'altitud en la qual trobem aquesta zona de difícil accés, sense carreteres, és complicat poder edificar o construir certes infraestructures, tot i això a la mateixa zona on trobem aquests llacs, al llac dels Pessons, trobem un restaurant. Aquesta infraestructura està relacionada amb el canvi de model socioeconòmic cap al turisme de neu i muntanya.

Conclusions

Després d'observar totes les imatges veiem com la barreja de factors naturals i humans conformen els paisatges d'Andorra. En les darreres dècades s'han accelerat forts canvis de paisatge vinculats a l'activitat humana i a l'evolució del país. Andorra ha passat d'un model basat en el treball de la terra cap a un on té més pes el sector de serveis i el turisme. Aquests canvis de paisatge són notables als fons de vall on trobem els nuclis de població més grans i més infraestructures, encara que també veiem un fort canvi en aquelles zones de muntanya on predominen les pistes d'esquí. A la resta del país s'observa que a més altitud, menys canvia el paisatge. Alguns paisatges de muntanya fins i tot es conserven invariables, exactament igual que fa 80 anys o més.

Molts d'aquests canvis han millorat la nostra qualitat de vida, però d'altres poden posar-nos en risc enfront de riscos naturals o amenaçar algunes espècies salvatges, animals i vegetals. Entre tots hem de caminar cap a la conservació d'un paisatge que respecti el nostre entorn, i ens protegeixi, que millori el nostre estat de benestar i conservi la identitat andorrana.

Imatge 2. Vall d'Escaldes-Engordany i Andorra la Vella. Fotografia de Gerard Mussot